

Uit het voorafgaande is gebleken dat de werkzaamheden van de *Sicherheitspolizei* en van de *Abwehr* elkaar al in de eerste weken en maanden van de bezetting raakten: de *Abwehr* trachtte diegenen in handen te krijgen die van Nederland uit spionage bedreven hadden, de *Sicherheitspolizei* allen die op andere wijze in Duitsland hadden geageerd.

Spreeken wij hier nu van *Abwehr*, dan bedoelen wij eigenlijk de IIIde afdeling van het *Amt Ausland-Abwehr* van het *Oberkommando der Wehrmacht*: zo luidde de volledige naam van de dienst. *Abwehr III* was de afdeling voor contraspionage; *Abwehr I* was de spionage-afdeling, *Abwehr II* de afdeling voor de sabotage-acties in vijandelijk gebied. Het is duidelijk dat, zodra ons land bezet was, het accent van het *Abwehr*-werk bij afdeling III kwam te liggen: de contra-spionage. Er was evenwel ook een *Referat* van de *BdS* dat zich met die contraspionage bezig hield: *IV E*. Van dit *Referat* kreeg de Duitse politiefunctionaris Joseph Schreieder in augustus '40 de leiding; op zijn samenwerking met *Abwehr III* (Giskes) komen wij bij de beschrijving van het *Englandspiel* terug.

Chef van de *Abwehrstelle Niederlande* (het hoofdbureau van de *Abwehr* in ons land dat aanvankelijk in Den Haag gevestigd was) werd *Oberst Hauswaldt*. Er kwamen twee kleine *Aussenstellen* in Amsterdam en Overveen. *Abwehr I* en *Abwehr III* maakten beide gebruik van Nederlanders die hetzij als agenten (*V-Männer*), hetzij als aanwerfers van agenten fungeerden¹; *Abwehr III* ging zich daarbij concentreren op het penetreren van de Nederlandse en Nederlands-Britse inlichtingendiensten, *Abwehr I* deed eigenlijk hetzelfde als de *Sicherheitspolizei und SD*: gegevens verzamelen over alle aspecten van het leven in bezet gebied, met inbegrip van het werk van illegale groepen. De *V-Männer* kregen als regel een vaste betaling van f 150 tot f 300 per maand, en niet alleen in Frankrijk en België maar ook in ons land was, aldus Giskes, 'in het algemeen het aantal personen die uit eigen beweging contact zochten . . . en zich als hulppersonen aanboden' (veelal half-gedeclasseerden) 'groter dan het aantal dat vereist en geschikt was.'²

Uit de geografische ligging van ons land vloeide voort dat het bij uitstek geschikt was voor het verzamelen van gegevens over Engeland. Daarbij

¹ Wij vermeldden in *Neutraal* (eerste en tweede druk), dat de Nederlander E. Lalieu de *Abwehr* tijdens de bezetting enkele diensten bewees. Hier is een aanvulling op haar plaats: van die diensten was slechts sprake in de begintijd en er staat tegenover dat Lalieu reeds in '41 Joodse zakenrelaties hielp bij hun pogingen, hun kapitalen buiten de greep der Duitsers te houden. Ook nadien gaf hij hulp aan personen die in moeilijkheden verkeerden, in enkele gevallen met groot persoonlijk risico.

² PRA - Den Haag: p.v. H. J. Giskes (30 april 1947), p. 5 (Doc I-542, a-2).